

Sygn. akt II KK 202/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Kołodziejski (przewodniczący)

SSN Adam Roch

SSN Igor Zgoliński (sprawozdawca)

w sprawie **A. K.**,

ukaranego za wykroczenie z art. 107 k.w.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 7 grudnia 2022 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na korzyść ukaranego

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 16 października 2020 r., sygn. V Ka 626/20,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w Grójcu

z dnia 3 lipca 2020 r., sygn. akt II W 1036/18,

**1. uchyla zaskarżony wyrok, a także utrzymany nim w mocy
wyrok Sądu Rejonowego w Grójcu i uniewinnia A. K. od
zarzucanego mu wykroczenia;**

2. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w Grójcu z dnia 3 lipca 2020 r., sygn. II W 1036/18, A. K. uznany został za winnego popełnienia wykroczenia polegającego na tym, że w okresie od 5 października 2017 r. do 25 września 2018 r. przy ul. [...] w

W., powiatu [...], województwa [...], złośliwie niepokoił A. P. poprzez częste latanie dronem nad jego posesją, tj. wykroczenia z art. 107 k.w., za które została wymierzona kara 300 zł grzywny.

Apelację od powyższego orzeczenia złożył obwiniony. Wśród szeregu zarzutów o charakterze procesowym, A. K. podniósł również zarzut naruszenia prawa materialnego, tj. art. 107 k.w. polegający na jego błędnym zastosowaniu, w sytuacji gdy przypisane mu działanie nie wyczerpało znamienia tego wykroczenia, a w opisie czynu zabrakło znamienia działania w celu dokuczenia. Dodatkowo wskazał, że nie zostało wykazane, by jakiegokolwiek jego działanie charakteryzowało się chęcią dokuczenia A. P. (k. 151 - 153).

Sąd Okręgowy w Radomiu, wyrokiem z dnia 16 października 2020 r., sygn. V Ka 626/20, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od tego wyroku złożył w trybie art. 110 § 1 k.p.w. na korzyść ukaranego Rzecznik Praw Obywatelskich, zarzucając rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu art. 107 k.w., polegające na jego błędnym zastosowaniu w sytuacji, w której działanie przypisane ukaranemu nie wyczerpywało znamion tego wykroczenia. Na podstawie powyższego zarzutu skarżący wniósł o uchylenie wyroków sądów obu instancji oraz uniewinnienie ukaranego od przypisanego mu wykroczenia.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna i podlegała rozpoznaniu na posiedzeniu bez udziału stron (art. 535 § 5 k.p.k.). Trafnie podniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, że zaskarżony wyrok dotknięty jest wskazanym w zarzucie kasacji rażącym naruszeniem prawa materialnego, tj. art. 107 k.w. Przypisane ukaranemu wykroczenie stypizowane w powyższym przepisie może zostać popełnione tylko umyślnie, z zamiarem bezpośrednim zabarwionym celem działania (*dolus directus coloratus*). Dla przypisania sprawcy realizacji strony podmiotowej konieczne jest ustalenie, że jego zachowanie miało na celu dokuczenie innej osobie. Ponadto sprawca musi dopuszczać się tego działania złośliwie, a więc z intencją uprzykrzenia ofierze. Taki też charakter wykroczenia podkreślany jest w

orzecznictwie (zob. np. wyrok SN z dnia 10 listopada 2010 r., IV KK 324/10). Konstrukcja tego wykroczenia jest zatem taka, że dla przypisania realizacji znamion strony podmiotowej konieczne staje się ustalenie zarówno złośliwości po stronie sprawcy, jak również tego, że działał w celu dokuczenia pokrzywdzonemu. Egzystencja wyłącznie jednego z tych elementów nie wystarczy do uznania, że komplet znamion wykroczenia został zrealizowany (por. np. wyrok SN z dnia 4 września 2014 r., III KK 275/14, w którego pisemnych motywach podkreślono, że „przypisanie obwinionej tego, że niepokoiła pokrzywdzoną złośliwie nie może zastąpić znamienia w postaci celu dokuczenia”). Z kolei w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2015 r., II KK 215/15, wskazano na bliskość znaczeniową obu znamion, uznając określające je zwroty za synonimiczne, co w konsekwencji miało prowadzić do uznania, że poprzestanie przez sąd na ustaleniu, że sprawca swoim zachowaniem złośliwie niepokoił pokrzywdzonego nie musi oznaczać dekompletacji znamion przedmiotowego wykroczenia, co jednak zawsze odnosić należy do konkretnych okoliczności danej sprawy. W odniesieniu bowiem do niektórych zachowań, takich jak np. zakręcenie dopływu wody do mieszkania czy odłączenie kanalizacji nie sposób racjonalnie przyjąć, by służyły one innemu celowi, aniżeli dokuczenie pokrzywdzonemu. Cel działania wynika tu zatem już z samej istoty strony przedmiotowej danego wykroczenia.

Powyższe nie mogło znaleźć jednak przełożenia na realia niniejszej sprawy, w której zachowanie ukaranego polegało na „częstym lataniu dronem” nad posesją pokrzywdzonego. Jest to zachowanie, które per se (jak choćby w przypadku opisanym uprzednio) nie posiada pejoratywnego charakteru. Dla uznania, że stanowi działanie ukierunkowane na dokuczenie innej osobie wymagało zatem poczynienia dodatkowych ustaleń, które powinny znaleźć swoje odzwierciedlenie przede wszystkim w prawidłowo zredagowanym opisie czynu. Tymczasem ani sąd meriti, ani sąd odwoławczy z tej powinności się nie wywiązały. Trafnie podniósł skarżący, że konwalidacji powyższego braku nie mogą zagwarantować lakoniczne ustalenia w tej materii, zawarte w uzasadnieniu wyroku sądu I instancji, w którym (w części uzasadnienia dotyczącej wymiaru kary) wskazano, że zachowanie niezgodne z prawem wypływało z bardzo niskich pobudek, jak złośliwość i chęć dokuczenia sąsiadowi. Poza powyższym apriorycznym stwierdzeniem, z pisemnych

motywów nie wynikało, by poczynione zostały jakiekolwiek konkretne i wsparte stosowną oceną materiału dowodowego, ustalenia w zakresie powyższego znamienia. Z pewnością nie stanowiły ich spostrzeżenia, że przeloty miały na celu dokumentowanie zachowań A. P., a wieloletni konflikt sąsiedzki dowodził złośliwości w tym działaniu. Co więcej, nie został zrealizowany również obowiązek wynikający z art. 82 § 2 pkt 1 k.p.w. w postaci zawarcia w opisie czynu wszystkich znamion zarzucanego wykroczenia. Brak tam określenia działania kierunkowego - w celu dokuczenia innej osobie, co w swym kształcie nie pozwalało na przypisanie obwinionemu zarzucanego mu wykroczenia.

Co prawda powyższym uchybieniem obarczone było orzeczenie sądu I instancji, jednakże w wyniku przeprowadzonej kontroli odwoławczej nie spotkało się ono z należytą atencją sądu II instancji. Skutkowało to wystąpieniem tzw. efektu przeniesienia. W następstwie niedostrzeżenia przez sąd odwoławczy uchybienia podniesionego w apelacji obwinionego doszło do zaabsorbowania błędu i wydania w drugiej instancji orzeczenia w dalszym ciągu obarczonego tymże uchybieniem. Tym samym podniesienie w kasacji zarzutu rażącej obrazę prawa materialnego było oczywiście zasadne. Postępowanie odwoławcze, poprzez akceptację błędnego zastosowania przepisu art. 107 k.w. do zachowania obwinionego, doprowadziło do powielenia rażącej obrazę tego przepisu. Zauważyć natomiast trzeba, że w apelacji obwiniony sformułował wprost zarzut obrazę przepisu prawa materialnego, wskazując na zdekompilowanie znamion czynu zabronionego. Sąd drugiej instancji, utrzymując w mocy zaskarżony wyrok, w uzasadnieniu w swojego orzeczenia podniósł jedynie, że postępowanie A. K. wyczerpywało dyspozycję wykroczenia z art. 107 k.w., gdyż obwiniony złośliwie niepokoił A. P., poprzez częste latanie dronem nad posesją. Uszły natomiast uwadze tego sądu wspomniane wyżej niedostatki w zakresie ustaleń mających wskazywać na motyw działania obwinionego oraz ich zignorowanie w opisie przypisanego mu wykroczenia. Winien on obejmować wszystkie elementy mające znaczenie dla prawidłowej kwalifikacji prawnej zarzucanego zachowania, w tym wskazanie czasu, miejsca danego czynu, a nadto istotne elementy charakteryzujące dany czyn jako konkretne wykroczenie.

Skoro opis przypisanego obwinionemu czynu nie zawierał ustalenia, że A. K. działał w celu dokuczenia pokrzywdzonemu przy braku podstaw do jednoznacznego przyjęcia tego znamienia na podstawie poczynionych w następstwie oceny materiału dowodowego rozważań sądu meriti, a następnie przejścia nad tym do porządku przez sąd II instancji, przypisanie obwinionemu zarzuconego wykroczenia stanowiło obrazę prawa materialnego (art. 107 k.w.), którą wedle art. 523 § 1 k.p.k. cechował stopień rażący. Niewątpliwy był też jej istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia, utrzymującego w mocy wadliwy wyrok, na podstawie którego A. K. został ukarany za zarzucane mu wykroczenie.

Implikacją powyższego było zatem uchylene orzeczeń sądów obu instancji oraz wydanie rozstrzygnięcia następczego w postaci uniewinnienia obwinionego od zarzucanego mu wykroczenia. O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 119 § 2 pkt 1 i art. 120 § 1 k.p.s.w. w zw. z art. 638 k.p.k.

[as]

I.n